

Asia: VN/17575/2021-OKM-72

Luonnos hallituksen esitykseksi SORA-säännösten muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne esitykseen sisältyvistä ehdotuksista

Turun yliopiston ylioppilaskunta kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä SORA-säännösten muuttamiseksi. Esityksen tavoitteet sääntelyn tulkinnanvaraisuuden vähentämisestä ja ennakoitavuuden parantamisesta, sekä eri oppilaitosten ja korkeakoulujen SORA-lainsäädäntöön liittyvien prosessien yhdenmukaistamisesta ovat kannatettavia. Samoin kannatettavia ovat koulutusympäristön turvallisuuden ja opiskelijoiden oikeusturvan vahvistaminen, kuten myös lainsäädännön soveltamisen laajentaminen koskemaan myös iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden turvallisuudesta vastaaviin opiskelijoihin.

Prosessin yhdenmukaistaminen parantaisi opiskelijoiden yhdenvertaista kohtelua ja selkeyttäisi opiskelijan asemaa prosessin eri vaiheissa. Päätösvallan siirtäminen korkeakoulun hallitukselta rehtorille voi keventää prosessin hallinnollista puolta, mutta se ei saa vaarantaa huolellista ja tapauskohtaista harkintaa opinto-oikeuden peruuttamisessa. Opiskelijan oikeusturvan kannalta on oleellista myös, että myöhemmin palautetusta opinto-oikeudesta ei tarvitse antaa tietoa, ja että oppilaitoksilla ei ole oikeutta saada tietoa näihin tapauksiin liittyvistä oikeuden peruuttamisista. Siirron toiseen koulutukseen sitominen osaksi opinto-oikeuden menettämistä parantaa opiskelijan oikeudellista asemaa siinä, että peruuttamispäätös on valituskelpoinen.

Opetukseen osallistumisen estämisellä soveltuvuuden arviointiprosessin ollessa vielä kesken, on suora vaikutus opintojen etenemiseen. Perusteiden on syytä olla selkeät esimerkiksi sen osalta, missä tilanteissa ja mille ajanjaksolle osallistuminen voidaan estää. Samoin opiskelijan pitää tietää, miten hän voi hakea muutosta prosessiin liittyviin päätöksiin tai osoittaa tilanteensa muuttuneen siten, ettei perusteita estämiselle enää pitäisi olla. Mahdollisuus jatkaa muita opintoja prosessin aikana on keskeinen opintojen suunnittelun kannalta muuten epäselvässä tilanteessa.

Opiskelijan oikeus sekä käytännön mahdollisuudet jälkiohjaukseen ovat tärkeä osa kokonaisuutta ja tukevat opiskelijan mahdollisuuksia suunnitella uutta polkua opinnoille. Jälkiohjaukseen täytyy varata myös resursseja.

Esityksen linjan mukaisesti oppilaitoksilla ei pidä olla keskinäistä tiedonsiirtoa vasta vireillä olevista arviointiprosesseista. Keskenäiset prosessit eivät saa vaikuttaa opiskelijan asemaan esimerkiksi opiskelijavalinnassa: pelkkä epäily soveltamattomuudesta ei vielä tarkoita, että opiskelija olisi soveltumaton hakemalleen alalle. Viranomaisen välisen tiedonvaihdon osalta täsmennettävää voisi olla siinä, mitä tietoja ja missä vaiheessa arviointiprosessia tietojen vaihtaminen olisi mahdollista. Myös soveltamisalan laajentaminen iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden kanssa toimiviin ilman selkeää määritelmää siitä, minkä tyyppiset rikokset olennaisesti vaikuttavat soveltuvuuteen, voi lisätä tulkinnanvaraisuutta eri korkeakoulujen kesken siitä, miten SORA-lainsäädäntöä tulisi soveltaa.

Kommentit ehdotusten vaikutuksista

Ehdotetuilla muutoksilla voi olla vaikutusta etenekin turvallisempien toimintaympäristöjen muodostumiseen opinnoissa ja eri työtehtävissä. Arviointiprosessien yhdenmukaistaminen voi tehdä prosessista läpinäkyvämpää, mutta samalla täytyy pitää huolta, että opiskelijalle tiedotetaan prosessin merkityksestä, tavoitteista, sekä eri vaiheista ja opiskelijan asemasta eri vaiheissa. Opintojen etenemistä ei saa estää tarpeettomasti, eli arviointiprosessi tulee suunnitella siten, että opiskelijalla on mahdollisuuksia osallistua muuhun opetukseen, johon soveltuvuus ei ole prosessissa arvioitavana. Jälkiohjaukseen panostaminen helpottaisi opintojen suunnittelua kokonaan uusista lähtökohdista.

Ehdotettujen muutosten riskeinä olisi opintojen etenemisen hidastumisen lisäksi keskenäisen arviointiprosessin leimaava vaikutus koulutukseen hakeutumisessa. Itse prosessi on myös kuormittava opiskelijalle ja vaikuttaa siten toimimiseen myös muilla elämän osa-alueilla.

Mitä näkemyksiä teillä on ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen yhteisestä SORA-oppaasta?

Yhteinen opas helpottaisi prosessien yhdenmukaistamista korkeakoulujen välillä. Oppaassa on keskeistä kuvailla tarpeeksi yksityiskohtaisesti opiskelijan asema ja mahdollisuudet toimia prosessin eri vaiheissa. Myös mahdollisuuksia jälkiohjaukseen on tärkeää kuvailla oppaassa. Oppaan laatimisessa on oleellista, että työhön otetaan mukaan myös opiskelijajärjestöjen edustus.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Esityksen tavoitteet ovat kokonaisuudessaan kannatettavia niiden yhdenmukaistaessa soveltuvuuden arviointia. Arviointiprosessin eri vaiheiden avoimuus on kriittisen tärkeää prosessin etenemiselle. Ennen kuin SORA-lainsäädäntöä kuitenkin sovelletaan yksittäisen opiskelijan kohdalla, on ensisijaisesti tarkasteltava, voisiko tilanteen ratkaista muulla tavalla, kuten opiskeluterveydenhuollon palveluilla, ohjauksella ja opintojen yksilöllisillä järjestelyillä.

Partanen Roosa
Turun yliopiston ylioppilaskunta

Ahlgren Tero
Turun yliopiston ylioppilaskunta